

Anlatıcı (Orhan Kemal'in "Arkadaş Işıkları" adlı Romanı) **Açık**

Karakter Adı belirtilmeyen 19 yaşlarındaki karakter anlatıcı, anı yaşamaya odaklı, arkadaşlarına düşkün, avare ve sorumsuz biridir. Ölmüş babası çok iyi eğitim almış, insanlar tarafından saygı duyulan biri ise de kendisi en fazla ortaya kadar okulu idare edebilir. Kendisi ve çevresi ile olan iletişimlerinde başına buyruk davranmayı tercih eden anlatıcının başına gelen olaylar kendisini ve yaptıklarını fark etmesine zemin hazırlar. Her ne kadar yanlışlarını görse de değişmek istemeyen anlatıcı, sorumluluklarından ve mücadele etmesi gereken durumlardan kaçarak anı geçirmeye çalışır. Bu durumu da kendisini her şeye rağmen seven karısını yüzüstü bırakarak gösterir. Bir inat uğruna terk ettiği karısını geri döndüğünde bulamayınca içe kapanır ve ruhsal buhranlar yaşar. Her ne kadar istemese de değişmesini gerektiğini anladığında ise karşısına çıkan doktorun ve İlyas ustanın yol göstericiliğini kabullenir ve fabrikaya girerek kendine yeni bir kimlik oluşturmaya çalışır. Yaşadığı serseri hayatın kendine bir faydası olmadığını gördükçe daha bilinçli ve düşünceli bir kişiye dönüşür.

Aktiviteler Parası olmamasına rağmen şarap içer. Arkadaşları ile meyhaneye âlemlerinde vakit geçirirler. Özellikle Barba şaraphanesi ve Söğüt kahvesi en çok gittikleri mekânlardandır. Sigara içer. İskambil oynar. Anlatıcı bazen Ortahaf'la gazineye gitmeye başlar. Çoğu zaman kafasında olumlu veya olumsuz hayal, düş kurar. Bu düşlerin ardından işittiği ışıklarla farkında olmadan kendi kendine konuşmaya başlar. Hayallerini öyle gerçekçi kurar ki bazen inanası gelir.

ÖRNEK ANILAR

Serseri Tanıştığı kızı çok beğenen serseri anlatıcı kızın evinin önüne kadar gidip kızı babasından çekinmeden rahatça laubali bir şekilde bahçeye çağırır. Kız babasından korkup gelemeyeceğini söyleyince bir delilikle düşünmeden kendini çakı bıçağı ile yaralar; "Günlerden bir gün onları kâh ağlatır, kâh da deli diye kendime güldürürken çakı bıçağımı şurama burama dürtü dürtüvermeyeyim mi? Genç kız çılgınlıkları, feryatları arasında kendimi kaybetmişim. Gözlerimi hastanede açtım. Sargılar içindeydim."

Başına Buyruk Özgür bir ruha sahip olan anlatıcı kısıtlanmaya veya emir almaya gelemmez. Evleneceği kızın babası ile bu nedenle uyuşmazlık yaşarlar. Anlatıcı kızını nasıl geçindireceğini soran ve yardımcı olmak için birlikte yaşamayı teklif eden babaya karşı dik bir tavır takınır; "Hadi be siz de. Ben de içgüveysi olacak surat var mı? Bana varacak kız benim kafama uygun olmalı. Bir lokmam mı var? Yarısına eyvallah demeli. Üst yanı fasa fiso, anlamam!"

Gururlu Fakir ve yoksul içinde annesi ile bir başına yaşadığı fukara dünyasına rağmen gururlu görünmeye çalışan anlatıcı, kayınpederinin içgüveysi gitme teklifini kabul etmez. Dahası kızla evlenemez ise kendini öldürür yine de erkekliğine laf ettirmez; "Geride bıraktıklarım arkamdan ağlasalar da el gün, eş dost, bildik gördük, hısımlarım akraba, "Aşkolsun delikanlıya!" diyeceklerdi, "Sapına kadar erkekmiş. Kızı dile düşürdü ama hatasını da kanyla ödedi. Aşk olsun!"

İsyankâr Arkadaşlarının evinden ayrılması ile sığınacak limanları da kalmayan anlatıcının karısı fabrikada çalışmak isteyince, kendi çevresi kadın çalıştırmanın iyi olmadığını söyler. Bunun üzerine artık isyan eder; "Sağa koş, iş yok; sola koş, iş yok. Başka ne yapabiliyordum? Bir gün sende, öbür gün onda, daha öbür gün daha bir başkasında. Bu daha mı haysiyetli? Cevap verin: Sığıntı gibi yaşamak daha mı haysiyetli?"

Arkadaşlarına Düşkün Anlatıcı karısı ile girdiği laf münakaşasında eşini ayaklarına kapandırmayı ve bir kral edası ile eski dostlarının yanına gidip, size laf eden karımı bıraktım demeyi hayal eder. Düşünceleri sözlerine yansıyan anlatıcı eşinin öfkesine dik yanıtlar vererek, dostlarının daha önemli olduğunu söyler; "Sana, evet sana! Sen nesin? Kimsin? Alt tarafı beş paralık bir kadın!"

Sorumsuz Karısını sevdiği halde gereken değeri veremeyen anlatıcı kızgınlık anında geri adım atmayarak, kadının ağlamalarına ve yakarışlarına bakmadan mahallesine döner. Kadının zamanında kendisi için ailesini hiçe saymasını, en yoksul günlerinde onu kabullenmesini umursamaz; "Elimde ceketim, ayaklarımın dibine diz çökmüş, ağlayan sevgiliyi çiğneyip ardımda hıçkırıklar bırakarak çıktım."

Kıskanç Eve dönüp arkadaşlarını ve ailesini gördükten sonra karısını bırakmanın pişmanlığını yaşayan anlatıcı, hayattan zevk almamaya ve kendini sorgulamaya başlar. Eşini geri döndüğünde bulamayınca artık başkasının olacağı korkusu ile kıskançlıktan ne yapacağını bilemez; "Boğulacağım. O şimdi belki de bir başkasının yatağında. Fakat nasıl, nasıl olur? Bir başkasının kollarında. Çıldıracağım. Bir başkasının yatağı. Bu, yatak, hangi, ne? Mümkün değil. Düşünmemek elimde olsa. Onu hiç hiç düşünmezdim. Ama nerdee?"

Düşünceli Yaşadığı zor günlerin ardından konsomatris Güzide'nin hayatını kendi karısına yaşattığı hayatla bütünleştiren anlatıcı daha düşünceli biri olmaya başlar. Zamanla annesinin rahatsızlıklarında ölmesinden bile korkarak kendisini ailesine daha çok bağlı hisseder. Üç kız kardeşi olan anlatıcı annesine ve kız kardeşlerinin

üzerine düşmeye başlar. Onların bir erkek tarafından bırakılmasını veya kötü yola düşmelerini önlemek için uyarır; “Bu kızlar, bu evde bundan sonra boyanıp süslenmeyecekler!”

Bilinçli Hamdi'nin kahvesinde tanıştığı İlyas Usta'dan ve İlyas Usta sayesinde tanıdığı fabrika revirindeki doktordan çalışmak ve toplumsuluk ile ilgili pek çok şey öğrenen anlatıcı yaşadığı dönemi anlamaya başlar. Her şeyden evvel ekmek geldiğinin farkına varır. Kardeşlerinin dahi çalışması fikrine sıcak bakmaya başlayan anlatıcı, bundan sonra yaşamında serserilik etmeyecek ve fabrikada çalışacaktır. Annesi de oğlundaki büyük değişimi sevinçle karşılar; “Ah yavrum ah. Seni bu düşüncelere kim getirdiyse Allah razı olsun. İnanmazsın, gece gündüz içimde dertti bu: Ben gözlerimi yumunca bu oğlanla kızların sonu ne olacak? Çok şükür, çok şükür Rabbime, seni doğru yola getirdi.”